

Posudek školitele
na diplomovou práci Terezy Jůzové
Poezie Georga Trakla v českých překladech.
Praha: FF UK, 2012. 116 s., 9 s. příloh.

Předložená diplomová práce o českých překladech básnického díla významného rakouského spisovatele Georga Trakla (1887 – 1914) je, budiž řečeno hned úvodem, prací mimořádně zdařilou a kvalitní. Hned v úvodu (7-9) diplomantka nastiňuje, že v Traklově případě jsme konfrontováni s nesmírně komplikovanou uměleckou osobností, jejíž rozporuplnost se odráží i v jejím díle, jak o tom svědčí i nesoulad literární kritiky a historie v jejím hodnocení. Je nesmírnou zásluhou českých překladatelů (Traklovo dílo bylo přeloženo do češtiny jako prvního cizího jazyka už záhy po autorově nešťastném skonu v prvních měsících světové války) i české literární historie, že pomáhala, přes prostorovou omezenost českého jazykového prostoru, uvést tohoto výrazného lyrika do evropského kontextu.

Práce je samozřejmě translátologická a z premis tohoto oboru i logicky vychází. Přesto je její nemalá část (téměř třetina) věnována i výchozímu rakousko-německému kontextu. Diplomantka se mu věnuje z pozic sociálně-historického paradigmatu literární vědy (hospodářské podmínky a národnostní problematika habsburské monarchie) kombinovaného s moderními mediálními (mediální krajina v Traklově době) a regionálně-prostorovými (topos velkoměsta) studii, jak byly popularizovány v posledních desetiletích 20. století. Literární kontext je popsán správně, leckdy ovšem vinou zkratkovitosti dochází k mírným zkreslením, která ovšem nesnižují vysokou odbornou úroveň předložené práce. V zařazení Trakla k expresionismu diplomantka vychází z moderního rakouského sborníku *Expressionismus in Österreich* (Amann /Wallas, 1994), který v rozporu s dosavadní tradovanou představou připisuje expresionismu v Rakousku „expresionistického desetiletí“ roli podobnou té, které se toto hnutí těšilo v rodném Německu. Zde je nutno podotknout (v práci o tom bohužel zmínka není – viz s. 12ff.), že exaltovaný německý expresionismus našel v Rakousku své zastánce později, a to spíše v próze a dramatu, o čemž svědčí příkladně Werfelova próza či Bronnenova dramata, příznačně oslavovaná spíše v Berlíně než ve Vídni, a to navíc v první polovině 20. let, jakkoli se hlavně pražští němečtí autoři (tehdy byli považováni za Rakušany) Werfel, Hadwiger či Dietzschmidt v německém expresionismu velmi angažovali. Pozoruhodné je i to, že hlavními zastánci přiřazení Trakla k německým expresionistům byli Němci, jmenovitě vydavatel Kurt Wolff, jistě i proto, že jeho poradcem v otázkách moderní literatury byl právě Franz Werfel. Rakouská literatura Traklovy epochy však byla spíše literaturou Vídeňské moderny Hofmannsthalova či Schnitzlerova ražení, abychom jmenovali její nejvýraznější představitele minimálně evropského, ne-li světového formátu, k nimž se přidružovalo nesmírně vitální zázemí filosofické (Vídeňská škola, Mauthnerova kritika jazyka), psychologické (Freudova psychoanalýza) i výtvarné (vídeňská Secession). Trakl byl v tomto kontextu přes výrazné ovlivnění impresionismem literárním solitérem, proto se i jeho hodnocení dlouhou dobu obešlo i bez výslovného přiřazení k expresionismu jako směru, i když byl později do expresionistických almanachů a sborníků zařazován. Poslední český Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských z roku 1987 to řeší tvrzením, že „...se někdy mluví o Traklově vývoji od dekadentního impresionismu k ranému expresionismu“ (s. 671), čili vychází z obecné kulturní situace před vypuknutím světové války v habsburské monarchii s tím, že životní pocit, toužící po radikálním řešení situace, ani rakouským literátům nemohl být cizí. Co však zcela chybělo, byl jistý druh organizovanosti a programaticky expresionismu, který ve Vídni chyběl. K poznámce 24 na s. 15 jenom podotýkám, že Heimatkunst není literární směr, ale dobové umělecké směřování ke zvýraznění některých regionálních zvláštností, které v německém jazykovém prostoru (především v alpských oblastech Německa a Rakouska), se

zdůrazňováním nacionální výlučnosti nabylo v oblasti literatury germánsko-mytologických rysů a vyústilo v tzv. literaturu půdy a krve, již oslavoval jak německý nacismus, tak rakouský fašismus stavovského ražení.

Další kapitoly práce zasluhují podle mého mínění jenom chválu. Traklova recepcí v německém i českém prostředí je podána přehledně (25-53), včetně Traklova vlivu na českou meziválečnou literaturu, jejíž ohnisko bylo ve Florianově Staré Říši. V této souvislosti upozorňuji na překlep v životopisných datech Jakuba Demla (s. 53).

Vlastní translatologická analýza vychází metodologicky z Jiřího Levého a Antona Popoviče, z nejlepších tradic československé teorie překladu, a je dle mého názoru teoreticky fundovaně podložena. V makro- i mikrostylistické rovině zkoumá a interpretuje překladatelské počiny Bohuslava Reynka v prvních Traklových překladech do češtiny z let 1917, 1919 a 1924, pokračuje Ludvíkem Kunderou a jeho překlady ze šedesátých let a výklad končí interpretací překladů Radka Malého z doby nedávné (2005 a 2007). Zachycením celé problematiky transferu literárního díla z jednoho kontextu do druhého, výborným využitím znalostí poetiky a metriky v porovnání s českým a německým systémem diplomantka předložila vynikající práci. Vlastní posouzení translatologických postupů ovšem ponechávám kompetentnějším kolegům. Podle mého názoru však vznikla velmi podnětná a potřebná práce v našem kontextu bohemistickém i germanistickém. Práci jsem vedl v jejím závěru a byl jsem příjemně potěšen diplomantčíným zájmem o problematiku, její pílí i energií, která se v této úspěšné práci odrazila.

Vzhledem k výše řečenému považuji předloženou diplomovou práci za vynikající a doporučuji ji bez výhrad k obhajobě. Hodnotím ji jako **výbornou (1)**.

28. 01. 2013

Doc. PhDr. Milan Tvrđík, CSc.